

Kvalitetskriterier for PP-tjenesten

Ifølge opplæringsloven § 5-6 skal hver kommune og hver fylkeskommune ha en pedagogisk-psykologisk tjeneste (PP-tjeneste). PP-tjenesten i en kommune kan organiseres i samarbeid med andre kommuner eller med fylkeskommunen.

PP-tjenesten har et bredt mandat. Oppgavene er forankret i opplæringsloven § 5-6:

- PP-tjenesten skal hjelpe skolen i arbeidet med kompetanseutvikling og organisasjonsutvikling for å legge opplæringen bedre til rette for elever med særskilte behov.
- PP-tjenesten skal sørge for at det blir utarbeidet sakkyndig vurdering i de tilfeller loven krever det.

PP-tjenestens oppgaver knyttet til sakkyndig vurdering gjelder for barn under opplæringspliktig alder, elever, lærlinger, lære kandidater og voksne.

For å hjelpe kommuner og fylkeskommuner til å utvikle sin PP-tjeneste har Utdanningsdirektoratet med utgangspunkt i opplæringsloven utformet fem kvalitetskriterier for PP-tjenesten. Kriteriene bygger på forventninger til tjenesten beskrevet i Meld. St. 18 (2010 – 2011):

1. PP-tjenesten er en faglig kompetent tjeneste med nødvendig kapasitet i alle kommuner og fylkeskommuner
2. PP-tjenesten er tilgjengelig og bidrar til helhet og sammenheng
3. PP-tjenesten arbeider forebyggende
4. PP-tjenesten bidrar til tidlig innsats
5. PP-tjenesten utarbeider klare og konkrete sakkyndige vurderinger

Hvert kriterium inneholder veiledende punkter som konkretiserer hvordan PP-tjenesten, kommuner, fylkeskommuner, skoler og barnehager kan arbeide og samarbeide for å utvikle god kvalitet i tjenesteytingen. Utdanningsdirektoratet håper kommuner og fylkeskommuner kan ha nytte av dette verktøyet, og at kriteriene kan bidra til kvalitetsutvikling i PP-tjenesten.

Elever i private skoler som er godkjent etter privatskoleloven, har samme rett til PP-tjeneste som elever i offentlige skoler. Dette dokumentet refererer til opplæringsloven der bestemmelsene i privatskoleloven er tilsvarende. Begrepet skoleeier refererer til kommunen/fylkeskommunen som skoleeier og ikke til en privat skoleeier.

Fem kvalitetskriterier for god tjenesteyting

1. PP-tjenesten er en faglig kompetent tjeneste med nødvendig kapasitet i alle kommuner og fylkeskommuner

PP-tjenesten skal ha kompetanse og kapasitet til å utføre sakkyndighetsarbeid for barn, unge og voksne innen rimelig tid, og til å hjelpe skolen i arbeidet med organisasjons- og kompetanseutvikling for å legge opplæringen til rette for elever med særskilte behov.

Følgende punkter kan ligge til grunn for å støtte opp under dette kriteriet:

- PP-tjenesten har fagkunnskap om
 - allmennpedagogikk og spesialpedagogikk
 - utfordringer som kan føre til at barn har eller får behov for spesialpedagogisk hjelp
 - hvordan ulike typer utfordringer og funksjonshemninger kan påvirke mulighetene for læring og behovet for tilrettelegging
 - rammeplanen for barnehagens innhold og oppgaver, læreplanverket for Kunnskapsløftet (LK06) og godkjente læreplaner for private skoler
 - grunnleggende ferdigheter som trengs og bør vedlikeholdes i et voksenliv
 - regler for elevvurdering (underveis- og sluttvurdering)
 - aktuelt regelverk i opplæringsloven med forskrifter, men også i andre relevante regelverk
- Kommuner/fylkeskommuner har et system for kompetanseutvikling for PP-tjenesten.
- PP-tjenesten har en avklart rolle i den kommunale/fylkeskommunale organisasjonen.
- Kommuner/fylkeskommuner, PP-tjenesten og skolene/barnehagene har rutiner for PP-tjenestens arbeid med organisasjons- og kompetanseutvikling på skolene og i barnehagene.
- Kommuner/fylkeskommuner, PP-tjenesten og skolene/barnehagene har en felles forståelse av hva som er god sakkyndig vurdering.
- Kommuner/fylkeskommuner, PP-tjenesten og skolene/barnehagene har en felles forståelse av PP-tjenestens selvstendige rolle ved sakkyndig vurdering.

2. PP-tjenesten er tilgjengelig og bidrar til helhet og sammenheng

PP-tjenesten skal være tilgjengelig for sine brukere og bør bidra til helhet og sammenheng i tiltak overfor barn, unge og voksne med særskilte behov.

Følgende punkter kan ligge til grunn for å støtte opp under dette kriteriet:

- PP-tjenesten bidrar med kompetanse, veiledning, råd og hjelp til barn, elever, lærlinger, lærekandidater, voksne, foreldre, skolen, barnehagen og andre kommunale/fylkeskommunale tjenester.
- PP-tjenesten er tydelig på når og hvor de kan nås, hva de kan bidra med, og når hjelpen kan gis.
- PP-tjenesten har et felles årshjul med barnehagene og skolene for
 - samhandling om arbeidsplassbasert organisasjons- og kompetanseutvikling
 - samhandling om sakkyndighetsarbeid
 - oppfølging av sakkyndige vurderinger
 - samhandling med andre kommunale tjenester og andre samarbeidspartnere

- Kommunen/fylkeskommunen er tydelig på PP-tjenestens oppgaver og ansvar i forhold til andre tjenester (f.eks. Statped, NAV, helsetjenesten, SFO, barne- og ungdomspsykiatrien (BUP) og habiliteringstjenesten for barn og unge (HABU))
- PP-tjenesten har kunnskap om læringsmiljøet på den enkelte skole og miljøet for barna i den enkelte barnehage
- PP-tjenesten følger opp eller deltar i vurderingen av arbeidet som gjøres for barn som får spesialpedagogisk hjelp
- PP-tjenesten følger opp eller deltar i vurderingen av arbeidet som gjøres på skolen for elever med spesialundervisning
- PP-tjenesten har kunnskap om barnehagetilbudet, herunder organisering, rammer og struktur

3. PP-tjenesten arbeider forebyggende

PP-tjenesten skal hjelpe skolen i arbeidet med kompetanse- og organisasjonsutvikling for å legge opplæringen bedre til rette for elever med særskilte behov. På samme måte kan PP-tjenesten arbeide forebyggende overfor barn under opplæringspliktig alder og overfor barnehagen.

Følgende punkter kan ligge til grunn for det forebyggende arbeidet:

- PP-tjenesten bidrar med råd og veiledning knyttet til klasseledelse, pedagogisk ledelse, læringsmiljø og spesialpedagogiske og didaktiske spørsmål.
- Kommunen/fylkeskommunen har i samarbeid med PP-tjenesten og skolene/barnehagene, konkretisert PP-tjenestens roller og ansvar knyttet til det forebyggende arbeidet.
- Det forebyggende arbeidet inngår i det felles årshjulet for PP-tjenesten og skolen/barnehagen.
- Barnehageeier, PP-tjenesten og de ansatte i barnehagene har en felles forståelse av hva en inkluderende barnehage innebærer.
- Barnehageeier, PP-tjenesten og de ansatte i barnehagene har en felles forståelse av hva som er et godt miljø for læring og utvikling for alle barn i barnehagen.
- Skoleeier, PP-tjenesten og skolene har en felles forståelse av
 - inkluderende skole og opplæring
 - tilpasset opplæring
 - tilfredsstillende læringsutbytte
- Skoleeier, PP-tjenesten og skolene har en felles forståelse av hva som er et godt læringsmiljø, og hvilken rolle og hvilket ansvar PP-tjenesten har i arbeidet med skolens læringsmiljø (opplæringsloven § 9a-1).
- Skoleeier/barnehageeier, PP-tjenesten og skolene/barnehagene har felles rutiner for bruk av kartleggingsverktøy.
- Skoleeier, PP-tjenesten og skolene har rutiner for hvordan PP-tjenesten kan gjøre seg kjent med skolebasert vurdering.

4. PP-tjenesten bidrar til tidlig innsats

Tidlig innsats kan både være innsats på et tidlig tidspunkt i et barns liv og tidlig inngripen når problemer oppstår eller avdekkes før opplæringspliktig alder og i løpet av grunnopplæringen.

PP-tjenesten skal, sammen med kommunen/fylkeskommunen og skolen/barnehagen, bidra til at det settes inn tiltak ved å utarbeide sakkyndig vurdering innen rimelig tid.

Følgende punkter kan ligge til grunn for å bidra til tidlig innsats:

- Skoleeier, barnehageeier, PP-tjenesten, skolene og barnehagene har en felles forståelse av hva tidlig innsats er og innebærer, og har konkretisert roller og ansvar ut fra dette.
- PP-tjenesten, sammen med barnehagen og skolen, bidrar til at det settes inn tiltak raskt når barn og elever er henvist til PP-tjenesten.
- Skoleeier, barnehageeier, PP-tjenesten, skolene og barnehagene samarbeider om pedagogiske og organisatoriske virkemidler/verktøy for tidlig innsats. Samarbeidet kan dreie seg om
 - organisering av opplæringen/barnehagetilbudet
 - undervisningsmetoder eller arbeidsmåter
 - læremidler
 - progresjon i elevenes opplæring / barnets utvikling
 - underveisvurdering/observasjon
- Skoleeier, PP-tjenesten og skolene har felles rutiner for hva skolene skal ha vurdert og eventuelt prøvd ut av tiltak før henvisning til sakkyndig vurdering av behovet for spesialundervisning, og hvordan PP-tjenesten skal involveres i dette arbeidet (opplæringsloven § 5-4).

5. PP-tjenesten utarbeider klare og konkrete sakkyndige vurderinger

PP-tjenesten skal utarbeide sakkyndige vurderinger der loven krever det. Den sakkyndige vurderingen gir kommunen/fylkeskommunen grunnlag for å fatte enkeltvedtak. PP-tjenesten skal være faglig uavhengig, og kommunen/fylkeskommunen kan ikke instruere PP-tjenesten om hva som skal være konklusjonen i de sakkyndige vurderingene.

For å kunne utarbeide klare og konkrete sakkyndige vurderinger kan kvalitetskriteriene 1-4 over her, ligge til grunn:

1. PP-tjenesten er en faglig kompetent tjeneste med nødvendig kapasitet i alle kommuner og fylkeskommuner
2. PP-tjenesten er tilgjengelig og bidrar til helhet og sammenheng
3. PP-tjenesten arbeider forebyggende
4. PP-tjenesten bidrar til tidlig innsats

I tillegg er følgende punkter viktige i arbeidet med den sakkyndige vurderingen:

- PP-tjenesten innhenter eksisterende dokumentasjon fra foreldrene, barnehagen, skolen og andre relevante instanser som bakgrunn for sitt sakkyndighetsarbeid.
- PP-tjenesten og barnehagen/skolen/kommunen/fylkeskommunen samarbeider med foreldrene/eleven/lærlingen/lærekandidaten/den voksne i prosessen med den sakkyndige vurderingen.
- Dersom PP-tjenesten selv ikke har nok fagkunnskap i en sak, må de innhente kompetanse utenfra, for eksempel fra Statped.

PP-tjenesten skal sørge for at det blir utarbeidet sakkyndige vurderinger på flere områder. For sakkyndige vurderinger om spesialpedagogisk hjelp eller spesialundervisning følger det av § 5-3 i opplæringsloven hvilke krav som stilles til den sakkyndige vurderingen. Les mer om PP-tjenestens sakkyndighetsarbeid knyttet til spesialundervisning og spesialpedagogisk hjelp i

Utdanningsdirektoratets veiledere: www.udir.no/tidliginnsats